Posouzení diplomové práce Bc. Kateřiny Wagnerové

Historie sčítané lidu v České republice, Německu, Rakousku a Švýcarsku

Sčítáni lidu je důležitá statistická akce, jehož výsledky jsou široce využívány v praxi i teoretickém výzkumu. Proto je důležité si všímat jeho historie i pohledů do budoucnosti. Zároveň je cenné i porovnání této rozsáhlé akce i s praxí v jiných zemích, protože přes společné rysy dané v současné době i mezinárodními doporučeními, existují významné rozdíly v jeho metodice dané tradicemi v těchto zemích.

Práce je rozdělena do 10 kapitol a samostatného úvodu a závěru a mí včetně použití literatury a 7 příloh. Členění je logické, postupuje od vymezení základních pojmů, stručného pohledu do historie nejprve k Rakousko-Uherskému sčítání, jehož byly Česko i Slovensko součástí, pokračuje sčítáními v Československu, České republice, Německu, dnešním Rakousku a Švýcarsku.

Diplomantka v první kapitole správně odlišuje obyvatelstvo od populace, první je dáno územím, druhé etnickou příslušností, která může do určité máry být nahrazena zjišťováním národnosti. U nás to naráží na problémy, které metodika sčítání nemůže řešit, protože jsou mnohem hlubší povahy. Pokud jde o definici sčítáni lidu, důležitý je nejen samotná sběr dat, ale též jejich zpracování a publikace. Kapitola o historickém vývoji sčítání je zpracována stručně a výstižně. Doplňuje vhodně celou práci. Prosazení sčítání lidu v minulosti nebylo jednoduché a je zpravidla spojeno se silným vládcem efektivní správou. Jako příklad je možno uvést jak rakousko-uherskou císařku Marii Terezii tak Napoleona ve Francii o půl století později.

Ve sčítání lidu se často musí řešit otázky, jak zjišťovat skutečnosti, které dosud nejsou obecně přijímány a pojmy nejsou definovány. Příkladem může být zjišťování národnosti a mateřského nebo obcovacího jazyka. Výsledky takových sčítání mají důležitý význam v praktické politice. V rakousko-uherských srátáních i ve sčítání československých před druhou světovou válkou byla problematika národnosti předmětem politických sporů a jim se navykla ani sčítání lidu. Diplomantka jim věnuje dostatečnou pozornost podobně jako řešení problematiky cenzových domácností a rodin ve sčítání 1961, které se stalo vzorem i pro některá zahraniční sčítání, podobně jako spojení s evidencí bytů.

Také .kapitoly o sčítání v Německu, dnešním Rakousku a Švýcarsku jsou zprecovýny výstižně a přehledně a přinášejí řadu informací, které nejsou obecně známé. Oceňuji také porovnání současných přístupů ke sčítání v evropských zemích a charakteristiku vývoje jejich metod sčítání i stručné zhodnocení významu sčítání lidu pro dnešní společnost. Zajímavé jsou i diskuze o příštím českém sčítání v roce 2021, které v současnosti probíhají.

Práce odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce, je zpracovaná stylisticky a technicky na velmi dobré úrovni. Také výběr literatury je odpovídající obsahu. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

V Praze dne 22. ledna 2018.

Prof. Ing. Zdeněk Pavlík, DrSc.